

SLOVENSKI

UČITELJ.

Glasilo „Učiteljskega društva za slovenski Štajer.“

Izhaja 5. in 20. vsakega meseca na celi pol in velja za celo leto 3 gid., za pol leta 1 gid. 60 kr.

|| Za oznanila se plačuje od navadne ver-
stice, če se natisne enkrat, 10 kr., dvakrat
14 kr., trikrat 18 kr.

Dopise sprejema odbor „Učiteljskega društva za slovenski Štajer.“

Štev. 19.

V Mariboru 5. oktobra 1876.

Letnik IV.

Zgodovinske čertice narodnih šol v ljuto- merskem okraju.

(Dalje.)

Mnogo let, to je od l. 1848. deluje na tukajšnji šoli g. Gabriel Postružnik kot učitelj 3. razreda; prejšnje šolske gosposke dale so mu vsled izglednega podučevanja naslov „izgledni učitelj“; po starem običaju ga zove ljudstvo „školnik“. Pred njim je bil v Ljutomeru „školnik“ njegov oče skozi 30 let, t. j. od l. 1818 pa do l. 1848; pred tem je služil Ivan Huber, oče tukajšnjega tergovca, g. Adama H. Voditelji prejšnje trivijalne in farne glavne šole so bili prej farni župniki, in sicer pred letom 1853 dekana Jaklin in Cvetko, od l. 1853 pa do novih šolskih postav (l. 1869 in 1870) pokojni dr. Anton Klemenčič, znameniti domoljub slovenski in prijatelj šolski, ki je imel zlasti velike zasluge pri osnovanji 4. razreda. Leta 1870. bil je nadučitelj (in obenem šolski voditelj) g. Iv. Bauer, a od marca meseca leta 1872. pa vodi podpisani tukajšnje šole.

Pervi (začasni) učitelj meščanske šole je bil g. Fr. Hafner (sedanji c. kr. okrajni nadzornik). Po prestrojenji te šole v 1. razred nižje realke l. 1863 bil je do l. 1868 učitelj te šole g. Jož. Motz, sedanji glavni učitelj na učiteljskišću v Gorici. Leta 1869 in 1870 je deloval v tem razredu g. Karol Sponda, sedanji učitelj meščanske šole v Radgoni, in od tega časa pa g. Ivan Kryl.

Razen tu imenovanih oseb služilo je v tem času v 1., 2. in 4. razredu mnogo učiteljev, kajti menjavali so se v prejšnjih in sedanjih časih prav pogostoma. V 15 letih, t. j. od leta 1861 do leta 1876, služilo je v imenovanih razredih 16 učiteljev (gg. Maurus, Polič, Pfeifer, Rotnar, Rajšp, Lukman, Skuhala, Ornik, Delacorde, Bregant, Hanžekovič, Meglič, Pernišek, Žirovnik, Klanjšček, Mikl) in od leta 1872—1876 — 5 učiteljic; gospodičine: Toman, Ludwig, Ekl, Hrašovec, Dev). —

Znamenito bi bilo navajati števila šolo obiskajočih otrok od prejšnjih let; vendar podpisaneu manjka za to potrebnih dat, katerih ni najti v shrambi šolskih aktov, od katerih podpisani od prejšnjega šolskega voditelja (pok. dr. A. Kl.) skoro nič prijel ni. — Za zgodovino tukajšnje šole so tedaj edino le še tiskana šolska poročila važna. Teh šteje šola s tem letošnjim poročilom že sedem. —

Pervo letno šolsko poročilo, pisano v nemškem jeziku, obsega spis „Kurzer Abriss der Entwicklungs-Geschichte der Volksschule in Luttenberg von Josef Motz“ (t. j. kratek odlomek iz zgodovine razvitka narodne šole v Ljutomeru od Jož. Motza), iz katerega je tudi podpisani za pričujoči članek nekoliko dat posnel. To sporočilo je od l. 1866 in kaže v vsakdanji šoli 346 šolo obiskajočih, med temi v 1. realki samo 7, v 4. razredu 33, a v 1. razredu pa 143.

Drugo šolsko poročilo od leta 1867 (tudi nemško) ima na čelu sestavek „Die Athmosphäre“ od g. Jož. Motza. Šolo obiskajočih je izkazanih v njem 434. — Po tem drugem poročilu se je prenehalo s tiskanim poročilom, gotovo iz tega vzroka, da ni bilo dobiti lahko novcev v ta namen.

Podpisani je pa začel l. 1872 izdajati z nova letna šolska poročila, in sicer v slovenskem jeziku. Za pokritev stroškov darovali so gg. teržani in uradniki v Ljutomeru sleherno leto precejšnje zneske. Poročilo od l. 1872 ima na čelu spis „Zgodovinske čertice Ljutomera in njegove okolice“, spisal I. Lapajne. Poročilo kaže 389 šolo obiskajoče mladine.

Šolsko poročilo od l. 1873 ima na čelu spis od istega pisatelja: „Ljutomer in njegova okolica. Krajepisna čertica“. Število šolo obiskajočih v tem letu je 433.

V šolskem poročilu od l. 1874 piše g. Pernišek o kmetijskih strokah pod naslovom „Ljutomerskim kmetom“. Poročilo kaže 489 šolo obiskajočih. Predzadnje poročilo od lanskega leta (1875) ima spis od istega pisatelja „o kletarstvu“. V šolo je hodilo to leto že 502 otroka. In letošnje 7. šolsko poročilo, ter 5. slovensko, izdano od podpisanega, kaže šolo obiskajočih 566 od 666 za šolo ugodnih otrok.

II. Dvorazrednica pri sv. Križu.

Kolikor se je iz starih pisem poizvedelo, bil je prvi učitelj najet leta 1702, in sicer pod takratnim župnikom. Verjetno je, da je že v prejšnjih časih tu kakova šola bila, toda vedeti se ne more, kajti vsi zgodovinski spisi bili so ukončani po požaru, ki je bil pred kacimi 200 leti cerkev in farovž vpepelil. Pervo šolsko poslopje je stalo od leta 1702 do 1780. leta; drugo pa od leta 1780 do 1830. Obe dve ste bili leseni. Sedanje šolsko poslopje z enim nadstropjem je torej že tretje.

O osebah, ki so na tej šoli delovale, nismo mogli veliko poizvedeti. V Hofrichterjevi knjigi „Luttenberg und seine Umgebung“ beremo to-le: „Leta 1784 sta dobila župnik Jelen in oskerbnik Kockl za pospeševanje šolstva zlato svetinjo.“ Enako je bil odlikovan g. Anton Regolec, vpokojeni nadučitelj l. 1872. Kdaj je postala šola dvorazrednica, ni nam znano; gotovo že pred mnogimi leti. Solskih otrok je štela ta šola že leta 1850, kakor se bere v omenjeni Hofrichterjevi knjigi, 266.

III. Dvorazrednica pri Mali nedelji.

Proti koncu preteklega stotetja je pogorel farovž pri Mali nedelji in z njim tudi vsa pisma, ki šolo zadevajo. Vé se le to, da je o istem času tukaj stala lesena šolska hiša z enim nadstropjem; zgoraj je bila učilnica, spodaj je pa stanoval učitelj (nek Frankl). Ravno o istem času je služboval tukaj kaplan Martin Kavčič, kateri je kupil zraven te hiše ležeč vinograd z sadonosnikom in vertom ter ga vstanovil učitelju v poboljšek z nekako pogodbo, katera pa ni na tanko določena, kajti se jo različno razlaga. Leta 1818. se je postavila nova učilna brez nadstropja, katera se je pa že leta 1872, (23. aprila) podreti morala zaradi premajhnega prostora. V omenjenem letu se je postavila v 6 mesecih kljubo vsem oviram nova, velika, prostorna šola z enim nadstropjem. O času stavbe se je najela neka majhna šoba za uk, iz katere se je 15. listopada poduk preselil v novo prostorno šolo. 28. listopada se je nova šola slovesno blagoslovila. Te svečanosti se je udeležila vsa šolska mladina, 11 sosednih učiteljev in veliko število faranov. Ob 10. uri je bila sv. meša z godbo, pri kateri so zbrani učitelji peli. Po meši so sedanji katehet, g. Rošker blagoslovili poslopje. Med tem so se zbrali vsi navzoči v veliko šolsko sobo, kjer so gg: učitelji, krajni nadzornik in eden učencev zbranim tehtne besede o šolstvu govorili. Naposled so bili učenci s kruhom in drugim obdarovani. Presvitli cesar je k tej stavbi daroval 300 fl., deželni zbor 1000 gld. Ob 2. uri je bil v drugi učilni sobi skupni obed, katerega se je udeležilo nad 60 oseb. —

Od začetka tega stoletja se šteje nad 30 učiteljev, ki so na tej šoli delovali. Med župniki malenedeljskimi zasluži, da ga tudi na tem mestu imenujemo, slavnoznani Anton Krempel, sloveči slovenski zgodovinpisec, pisatelj „Dogodivščin štajerske zemlje“ in drugih knjig. Umerl je tu leta 1844.

IV. Enorazrednica v Cezanjevih.

Kakor smo izvedeli iz ustnih virov, ustanovljena je bila ta šola l. 1826. Pri zgodovini ljutomerske šole smo pa rekli, da se je v Ljutomeru bil tretji razred odperl l. 1844. in malo časa pred pa se je bila podružnica v Cezanjevih ustanovila; a ta mali čas je znašal vendar le kacic 20 let.

Druzega znamenitega ne moremo o tej šoli povedati. Šola sama ne hrani spisov o svojih prejšnjih učiteljih. Poizvedeli smo samo to bili, da so sledeči učitelji na tej šoli služili: Milink, Brankovič, Ivanek, Veličnjak Andrej, Adamič Jakob, Šijanec Lovro in Terstenjak Matija. —

V. Enorazrednica v Veržeji.

O času ustanovitve te šole nismo mogli kljubu marljivemu popraševanju nič gotovega izvedeti. Jako verjetno je, da je bila šola koncem minulega stoletja ustanovljena. Imen učiteljev se v starih pismih (katerih pa prav za prav ni) ne nahaja. Po pripovedanji sedanjega g. učitelja je tu baje najpervo nek Arbeiter podučeval, a za njim pa učitelji: Čižek, Veličnjak, Filipič.

* * *

Iz teh kratkih, tako zelo pomanjkljivih čertic se pač vidi velika škoda, da niso naši predniki zanimivih dogodkov gledé šole zapisovali in shranjevali, kar mi danes zelo obžalujemo in radi česar naše prednike po pravici obtožujemo. — Da ne bodo naši nasledniki še z večjo opravičeno nevoljo tudi nas enakih grehov dolžili, zato začnimo marljivo in vestno sestavljati šolske kronike, katere nam že ukazi naših gosposk tako živo priporočujejo.

Ivan Lapajne.

Kako bi se mogla nasa šolska literatura pomnoževati?

(Pri občnem zboru „učiteljske zveze“ v Celji govoril I. Lapajne)

Narodu brez lastne literature ni zagotovljena bodočnost. To velja tudi o šolstvu. Našega naroda ne bode mogoče več lahko ponemčiti ali poitalijančiti, ker si je ustanovil svojo literaturo, katero si dan za dnevom pomnožuje; a našema šolstvu proti nevarnost, da bode svoj slovenski značaj zgubilo, ako se ne bode z vso pozornostjo varovalo načelo, da ljudske šole po Slovenskem ne morejo in ne smejo drugačne biti, nego slovenske. Slovenski značaj bodo pa one le tedaj ohranile, ako bode v njih čverst in s prepričanjem naroden učitelj, ki bode ljubil, umel in gojil slovenščino, ako bode mladina preskerbljena z zadostnim številom knjig, in sicer dobrih slovenskih knjig. Teh je prišlo sicer v poslednjem času nekoliko na svetlo, toda njih število je še nezadostno, njih obseg je še pomanjkljiv. Naše šolstvo, naše učiteljstvo potrebuje še obilo knjig, i to najvažnejših in najpotrebnejših knjig. Mi trebamo novega abecednika (početnice), novih in več čitank, mi trebamo navoda k početnici, t. j. knjige, kakoršna je nemška „Unterklasse“, mi trebamo „pedagogike“ v slovenskem jeziku, „logike“ in „psihologije“. Treba nam bode knjige o našem slovstvu, treba boljše „slovnice“ in „spisja“

za ljudske šole. Ravno tako si nam bode omisliti slovenskega navoda „o risanji“ itd.

Kdo naj bode te prekornostne knjige na svitlo spravil? Pisatelja se kmalu najde, bodisi mej obilnim številom slovenskih profesorjev, bodisi mej marljivim ljudskim učiteljstvom. Kje pa dobiti založnika? Bodo li slovenski tiskarji ali slovenski bukvarji (koliko pa teh tudi imamo?) to delo podvzeli? Kdor pozna mišljenje in mali podvzetniški pogum njihov, bode koj nad tem dvomil. Ali se imamo nadjati od „Slovenske Maticice“ ali „družbe sv. Mohora“, da nam boste naše knjige založevali? Sigurno ne. Pa vsaj njih namen to ni; prvo društvo ima za slovensko inteligenco različnega stanu knjige izdajati; a poslednje pa za naše prosto ljudstvo. Mi slovenski učitelji moremo si torej le sami pomoči. Kako pa? Z združenimi močmi! Osnujmo si v ta namen novo društvo. Kaj, novo društvo? čujem mermrati. Da, novo društvo, društvo z imenom „Šolska matica“ ali „šolsko literarno društvo“. In kdo naj bi to društvo podpiral, kdo sodeloval? Slovenski učitelji, profesorji, šolski prijatelji in domoljubi. Kaj počnemo pa s sedanjimi učiteljski društvi, s „Slovenskim učiteljskim društvom“ in „Narodno šolo“ v Ljubljani, z „Učiteljskim društvom za slovenski Štajer“, z raznimi okrajnimi učiteljskimi društvi itd! Kdo bode pa podpiral šolske časopise: „Slovenski učitelj“ in „Učiteljski Tovariš“? Po mojem mnenju naj bi po osnovanju takove „Šolske maticice“ prenehala vsa omenjena učit. društva, razen malih okrajnih učiteljskih društev. Vodstvo nove „šolske maticice“ naj bi se porazumelo v tej zadevi z dotičnimi društvi, a okrajna učiteljska društva naj bi svoje doneske znižala kolikor le mogoče, da bi bilo mogoče učiteljem pristopati k „šolski Matici“, katerej naj bi se n. pr. na leto plačevalo 1 gld. do 2 gld. Za ta znesek naj bi dobivali udje izdane šolske knjige. Tako društvo bi ne bilo čisto nič novega, po Českem je mnogo „šolskih matic“, hervatski učitelji imajo v Zagrebu svoj pedagogijski književni „zbor“, ki izdaje šolske knjige in učiteljski časopis „Napredak“. Pri osnovanju novega društva nastali bi novi stroški učiteljem le na videz, kajti nadjati se je, da prej omenjena večja učiteljska društva potem prestanejo, in da se tudi lastništva dvojih slovenskih učiteljskih listov porazumó, da bi eden sam izhajal. Sedež novemu društvu naj bi bil v Ljubljani, ki je za tako delovanje najprimernejša. Toda tudi drugi kraji, kjer bi bile za to idejo vnete moči, so ravno tako dobri. Premislite torej zlasti gospodje v Celji, Mariboru, Gorici ta moj nasvet. Z dobro voljo, z zedinjimi močmi in čvrsto delavnostjo se dá mnogo doseči, in tudi našo začetno šolsko slovstvo bi se dalo po mojih mislih na ta način zdavno pomnožiti. (Daljni razgovor o tem je objavljen v dopisu iz Celja v današnjem listu. Ured.)

Občna zgodovina

za višje razrede narodnih in meščanskih šol.

V nemškem jeziku spisal prof. dr. Netoliczka. Poslovenil Ivan Lapajne.

(Dalje.)

Novi vek.

§ 1. Najdenje Amerike po Kolumbu.

Potem ko je bil Kompas iznajden, upali so si posebno Portugizi v daljnih morjih novih dežel iskati. Stari so mislili, da je voda ob ravniku tako vroča, kakor vrela voda; te misli je začelo ljudstvo v novem veku popuščati, in začeli so pot po morji okoli Afrike v Indijo iskati. Duša tem podvzetjem je bil portugizki kraljevič Henrik. Indija je imela neizmerna bogatstva, najkrasnejše in najrazličnejše proizvode; pa to v srečno deželo se je moglo priti le po negotovem in dolgo terpečem potu po suhem čez Egipt. Od Henrika poslani mornarji našli so mali otok Porto Santo in potem otok Madejra (1419). Na poslednjem otoku ni bilo ljudi in velikanske gozde so Portugizi zažgali in goreli so baje sedem let. Na teh otokih se je potem vinska terta iz Cipra in sladkorjev ters iz Sicilije zasadil.

Prišli so tudi do kanarskih in ogerskih otokov, objadrili Kap (nos) Non ali Bojador imenovan, ki so ga do takrat za konec sveta imeli. Po smerti Henrikovi so ta potovanja za odkritje novih dežel nekoliko časa mirovala; Janez II., kralj portugijski je potem pogumnega mornarja Jerneja Dijaca zopet poslal, naj išče poti v Indijo. Ta je srečno došel na najskrajnejši konec južne Afrike, (1486), katerega so mornarji imenovali „predgorje viharjev“; toda kralj ga je kerstil rajše „predgorje dobre nade, slutivši, da se bode zdaj gotovo našla tudi pot v Indijo.

Dvanajst let pozneje, pod vlado Emanuela Velikega je šel Vasko de Gama okrog Afrike in došel v pristanišče Kalikuta v zaželjeni Indiji (1498).

Pa še več let popred je prišel Genvanijan Krištof Kolumb na drugo misel, namreč na to, da bi po zahodni poti skozi atlanski ocean došel v Indijo. Ta svoj načert je opravičeval s tem, da je bil prepričan o okrogli podobi zemlje; samo mislil si je oddaljenost med zahodnim bregom Evrope in vzhodnim Azije veliko manjšo, kakor je v resnici. Krištof Kolumb je bil l. 1446. rojen v Genvi in bil sin uhogega suknarja. Že v prvi mladosti je kazal veliko nagnjenje do morskega življenja, in že od svojega 14. leta živel je skoro vedno na morji in obiskal vsa takrat znana morja. S svojim načertom se je obernal najpervo na svojo rojstno mesto Genovo, katero ga je pa kot sleparje zavernila. Ravno tako se mu je zgodilo, ko je svoj načert ponudil portugijskemu kralju, Janezu II. Nazadnje je vendar

na Španskem pri kralju Ferdinandu in kraljici Izabeli nekoliko podpore dobil.

3. avgusta 1492 odjadral je pogumen mož s tremi malimi ladijami in 120 možmi iz malega pristanišča Palos v Andaluziji in v kratkem se nahajal na brezkončni morski puščavi, po kateri se še nihče vozil ni.

Po dolgem potovanji „med nebom in vodo“ zgubljali so njegovi pomorščeki ali matrozi serčnost in so hoteli se vrniti; kar so se prikazovali oznanjevalci suhe zemlje, namreč tiči, plavajoče tersje in drevesne veje. Na novo oživiljeni so jadrili dalje, kar zakličijo mornarji na ladiji: „dežela“! To je bilo o polnoči 11. oktobra 1492. Zjutraj ko je solnce vzhajalo, je ležala pred njimi lepa, zelena dežela, na katero so šli z velikim veseljem. Kolumb je stopil prvi na suho zemljo, deržeč v eni roki zastavo, v drugi meč, in misleč, da je došel na kak otok Indije. Tej pomoti Kolombovi se prepisuje, da se dandanes otoki med severno in južno Ameriko zahodna Indija imenujejo. Nagi ljudje rdeče barve, katere so Evropejci na otoku našli, so se čudili došlim tujcem. Klicali so: „Guanahani“, zato so Španjolci ta otok tako imenovali. Kolumb mu je pa dal ime St. Salvador, t. j. odrešilni otok.

Odkritelj novega sveta jadril je potem proti jugu in dobil otok Kuba. Španjolci so kazali posebno poželenje po zlatu; to so zapazili Indijanci in klicali: „Hajti“ in kazali proti vzhodu. Gredé proti omenjeni strani našel je Kolumb otok, kateremu je dal ime Hajti. Tu je naselil malo naselbino in se potem vrnil nazaj na Španško, da bi kralju o srečnem podvzetju in o novih deželah poročal. Po prestanih mnogih nevarnostih je došel v Evropo.

Na svojem drugem potovanji (1493—1496) odkril je mnogo malih Antilov in Jamajko. Mala naselbina na otoku Hajti je pa bila od domačih otočanov pokončana, ker so prvi ostro ž njimi ravnali. Kolumb je tu potem sezidal terdjavno in jo izročil svojemu bratu Diegu. Na tretjem potovanju došel je celotno deželo ameriansko ob ustji reke Orinoka. Pa vspeli velikega moža so mu mnogo sovražnikov nakopali. Pri dvoru so ga hudo obrekovali. Poslali so za njim v Ameriko pooblaščenca, da preiskuje njegovo delovanje. In ta je odkritelja novega sveta v verigah seboj pripeljal. Toda kralj se je sam prepričal o Kolombovi nedolžnosti in ga potem četertokrat poslal v Ameriko (1502—1504), kjer je ožino Panama našel. Pa nezaupanje kraljevo do Kolumba je še ostalo, in ko je Kolumb nazaj v Evropo došel, se kralj ni več zanj menil. Veliko Španjolcev je celo terdilo, da Kolumbova zasluga ni ravno velika, da bi drugi bili tudi to storili. Take gospode je pri neki pojedini Kolumb nagovoril, da naj postavijo jajce tako na špico, da bode kviško stalo. Tega pa nihče ni znal. On pa jajcu špico neko-

liko pribije in jajce je stalo kvišku. Vsi so potem rekli: „To bi bili tudi mi lahko storili“. Kolumb pa odgovori: „Na tem je pač ležeče vse, da vi bi bili lahko storili, jaz pa sem storil.“

Vsled te nehvaležnosti in obilnega razžalenja umrl je Kolumb 20. maja l. 1506 v svojem 59. letu v Valadolidu, pokopan je bil po lastni volji s svojimi verigami. Njemu se še ta slava ni privoščila, da bi novi del sveta se po njem imenoval. Florentinec Amerigo Vespucci je o novem svetu prve popise priobčeval; zato se imenuje Amerika. Šest let po Kolumbovi smrti so bili Portugizi pod vodstvom Kabrala našli Brazilijo, ki je bila bogata na zlato in demantih.

§ 2. Premaganje Mehike po Ferdinandu Korteecu.

Celino amerikansko je začel pridobljevati mladi španski vodja Ferdinand Korteec. Z otoka Kuba podal se je s španskimi mornarji dalje in došel v mehikansko deželo (1519), o kateri se mu je pripovedovalo, da ima že lepa mesta. Ko so došli na suho, bil je tako prederzen, da je svoje lastne ladije sežgal s tem namenom, da bi njegovi ljudje ne mogli se vrniti. S 700 Španjolci začel je največjo državo v novem delu sveta bojevaje se prilastovati si. Oboroževanje Španjolcev, posebno pa konjike so Mehikanci jako občudovali, kajti konjev v Mehiki ni bilo in imeli so konja in jezdeca za eno stvar. Pokanoni jih je strašno vznemiril, Korteec jim je bil nekako božanstvo in več Mehikanov se je njemu prostovoljno pridružilo. Ob tem času je vladal veliko mehikansko kraljestvo kralj Montecuma. Korteec je šel naravnost v njegovo vladarsko in glavno mesto Mehiko. Prestrašeni kralj mu je ponujal drage darove, da bi se vernil; toda Španjolce so razne dragocenosti še bolj mikale. Korteec je prišel v Mehiko brez upora in kralja ujel; toda vsled njegovih grozovitnosti ga je ljudstvo tako sovražilo, da je pri neki vstaji moral mesto zapustiti. Pa v kratkem času se je z močnejšo vojsko vernil in mesto po junaški brambi prebivalcev zopet premagal. Najimunitnejši prebivalci so se strašno mučili, da bi dostali, kje so njih zakladi skriti. Nesrečni kralj Guatimocin, ki je takrat vladal, bil je zvezan in na goreče oglje položen.

Korteec je potem pridobil še provincije mehikanske in od svojega kralja Karola V. je bil za namestnika nove države imenovan. Pa kmalu je izgubil zaupanje pri svojem kralju. Ko je bil še Kalifornijo našel, vernil se je razžaljen nazaj na Španško, kjer je 62 let star umrl (1577). (Dalje prih.)

Dopisi.

Iz Celja 22. sept. [Izv. dop.] (Z borovanje štajerskih učiteljev.)
Naše mestice je navadno prav tiho in mirno. Večje veselice so redke.

To se more največ o naši čitalnici reči, ki je vse poletje prav mirno počivala. Pa pustimo to, kajti nadejamo se, da se bode v zimskejši sezoni večje življenje začelo. — Te dni, 20. in 21. septembra so vihrale na nekaterih hramih celjskih zastave, štajerske, jedna cesarska in jedna nemška. (Ta se je bila pozneje odstranila na zahtevanje v Celju navzočih učiteljev.) Kaj so pomenile te zastave?

Učitelji štajerski so tu pod imenom „občnega zbora učiteljske zveze“ (lehrerbund) zborovali. Sklicali so bili to skupščino graški učitelji kot odborniki društveni, potrebne priprave je pa delal lokalni odbor celjskih učiteljev in neučiteljev. Zborovanje se je tako-le vršilo. V sredo po polu dne je bilo v celjskejši telovadnici, kder smo videli vihrti simbol „Wacht am Rhein“, zborovanje štajerskega čebelarskega društva, katerega se je tudi nekaj neučiteljev udeleževalo.

Razen več nemških strokovnjaških govorov imel je tudi govor v slovenskem jeziku g. Kresnik, učitelj v Celji. Ob tretjejši uri začelo se je dvojno zborovanje ali predavanje. V jednejši dvorani je namreč predavala graška učiteljica Kallmünzer, kako se podučuje v ženskih delih. V drugejši učilnejši sobi je govoril znani učitelj ljutomerski, g. Lapajne, o tem, kako bi se slovenska šolska literatura pomnožila. V ta namen je nasvetoval, da bi se razna sedanja učiteljska društva opustila in namesto njih osnovalo splošno literarno učiteljsko društvo, n. pr. z imenom „Slovenska šolska matica“, ki naj bi osobito šolske knjige založevala. Izproženo misel so učitelji odobraval, kar je kazala debata, katere so se udeleževali posebno učitelji Jamšek iz Rajhenburga, Praprotnik iz Selnice in Žihar iz Vurberga. O tem vprašanji se utegne sicer še razgovarjati pri učiteljskejši skupščini v Ljubljani (28. t. m.). Ob 4. uri po polu dne so zborovali tako zvani delegati. Štajerska učiteljska zveza obsega namreč 31 okrajnih učiteljskih društešv in ta volijo delegate k takim glavnim skupščinam. Ob 5. uri in še pred podali so se nekateri učitelji gledat na grad in št. Nikolajsko cerkev, a drugi so šli ogledovat celjsko plinarnico in cinkove tovarnice, katere je bil erar baje za Brandstetterjeve rudnike postavil. Kako se kaj ponašajo te tovarnice, mi ni znano.

Zvečer je bilo pri „zlatem levu“ zbranih kacešh 200 učiteljev in veliko celjske gospode, ki je poslušala aranžirano nemško petje in godbo.

Drugi dan, 21. septembra je bila tako zvana glavna skupščina v kazini. Navzoče obilne učitelje, med katerimi je bilo slovenskih učiteljev večina, pozdravili so dr. Higerspeger, dr. Nekerman (župan celjski) ravnatelj Petz iz Gradca (kot načelnik učiteljske zveze) in komisar vitez Gariboldi (v imenu vlade). Prva točka te skupščini je bil znanstveni govor graškega učitelja Fellner-ja o geologiji, in sicer o vplivanji vode na zemljo. Druga točka, je bil tudi nemški govor g. nadzornika Robiča o tem, kako naj bode učiteljevo obnašanje zunaj šole. Precej pamotnih besedi je povedal razumen mož, toda, ako je hotel s tem, da učitelj naj ne bode politični strankarski mož (partheimann), reči naj se slovenski učitelj ne poteza za naša narodna načela, tedaj mu nijsmo za njegov nauk nič hvaležni. Tretji govor je bil graškega učitelja Trunka o zemljepisji, in 4. predmet je bilo pogovarjanje o izboljševanji šolskega obisko-

vanja, katero vprašanje se je pa silno slabo rešilo. Naposled so bile volitve v novi odbor, kateremu je sedaj načelnik graški šolski ravnatelj Rehaček. Po polu dne je bil skupni obed. Pri tem so bile napitnice (se veda [!Ur.] nemške) na cesarja, na namestnika, deželni odbor itd. Slovensko napitnico je napravil jedini Lapajne, ki je napil na slogo nemškega in slovenskega učiteljstva. In res se na Štajerskem slovenski in pravi nemški učitelji porazumevajo, kar je tudi prav; toda boj nemškutarским učiteljem naj še dalje velja od nas. (Iz „Nar.“)

Iz Tersta 14. sept. Objubil sem bil v zadnjem dopisu sporočiti Vam kaj o pripravljalnici za učit. izobraževališče na Proseku.

Šola obstoji menda že dve leti, ter začne s prihodnjim mesecem svoj tretji tečaj. Iz perva so se jej stavile veliko zapreke od strani laškega magistrata, kojega je vlada prosila, da bi jej v svojem šolskem (procej obširnem) posloppji proti odškodnini prepustil v ta namen eno prazno sobo. A naši magistratovci niso hoteli o tem nič slišati izgovarjaje se, da oni ne morejo sprevideti nobenega vspeha od te šole, ter da so pripravljeni okoličanskim mladeničem, ki bi se hoteli posvetiti učiteljskemu stanu, dati podporo, da bi se izobrazili na kakem slov. učit. izobraževališču. Se ve, to je bil le prazen izgovor; kajti oni so v istini to spočetje zavirali, ker ni bila šola njih otrok, in ker se ni imela v njej podučevati italijanščina. No vlada se pa ni zato mnogo zmenila, najela je v prīvatni hiši sobo, ter tako svoj namen izveršila. To so tedaj ob kratkem intrigve magistratove.

Poglejmo pa zdaj, si je li magistrat s tem kaj hasnil ali škodil. — Gotovo škodit. Pervi zgubiček je že ta, da bi bil on, akopram ne veliko pa vendar nekako odškodnino prejel za sobo, katera stoji tako zdaj brez kacega dobička prazna. Dalj i zgubiček za magistrat je ta-le: Pripravljalnica ni bojda ustanovljena za zmiraj, ampak bode v kratkem času nehala, takrat namreč, ko ne bo pomanjkanje ljudskih učiteljev več tako veliko. In takrat bi bila gotovo vlada vso šolsko opravo in vse učne pripomočke prepustila magistratu, ako bi ta lé majheno prošnjo za to sprožil. Premisliti je pa, da ima šola vso novo opravo, in učne pripomočke za vse predmete v takej obilici, da gotovo ne tako nobena magistratova ljudska šola ne le v okolici, ampak tudi v mestu ne. Ko bi tedaj vlada pripravljalnico razpustila, bi ne bilo magistratu nič drugega treba, kot poiskati si učitelja. In morda bi bil še tega od vlade dobil! Koliko bi bilo to hasnilo magistratu zdaj, ko misli ondi ustanoviti novi tretji razred! Brez vseh stroškov, in brez najmanjšega truda bi bil on zdaj že imel tretji razred, ki bi bil gotovo boljši, nego oni, kojega bode on stoprv ustanovil. To nekako je matrijalna zguba. Veliko večja je pa še moralna škoda. Pred vsem je pomisliti, da je šola ustanovljena od mnogozasluznega g. nadzornika Klodiča, ki je tedaj njen oče, in kateri radi tega še z večjo pazljivostjo na njo svojo očetovsko oko obrača. In to je veliko, mislim za nas, ki poznamo neutrudljivo delovanje tega gospoda na šolskem polju za čase njegovega nadzorovanja v Gradcu. In ta pripravljalnica bi bila gotovo zvezana z magistratovo ljudsko šolo, ko bi on sobo prepustil. Kolik moralni dobiček bi bil to za magistrat! Najproj bi bili

magistratovi gospodje vidili, kako da se imajo šolo nadzorovati. Naučili bi se, da se ima učitelju v šoli na perste gledati, pa ne doma, kar se ravno slabo od njihove strani počenja. Spoznali bi ti „paronje“, da pod pravim nadzornikom ne sme učitelj vedeti „ne dneva, ne ure“, kedaj da bode nadzornik v šolo stopil, ne pa kot oni vganjajo, da že tri mesece prej svoj prihod naznanijo, kakor kak rimski imperator. Sprevideli bi dalje, da morajo pravi nadzorniki tudi sami mladino izpraševati, ne pa se deržati za mizo kot kak „lipov bog“, se kazati učitelju in učencem z obrazom in obnašanjem, da je stvar prav čisto nič ne zanima, da pridejo v šolo le zato, ker je tako „moda“, in ker imajo dijete plačane. Dalje bi spoznali, da je največja napaka nadzornikova pustiti učitelja samega učence izpraševati; kajti on (če nima vesti, in tacihi se ne manjka) lahko praša tisti učence, ki najbolj znajo, in vsacega to, kar najbolj vé. Tako, se vé, se lahko dela „figuro“. Toliko, kar se tiče nadzorništva samega. Zdaj pa kar zadeva učiteljstvo in mladino. Učitelj sam bi imel do poduka veliko več veselja, ker on bi vedel, da bode g. nadzornik ves njegov trud pri prvem pohodu do dobrega spregledal, ter znal ceniti njegov vspeh, brez da bi mu na ušesa tisočno prazno slavo trobil. Razuu tega bi imel učitelj vse učne pripomočke na razpolaganje, ter pri vsakem pohodu bi dobil od g. nadzornika navod, kako da ima pri tem, kako pri onem predmetu bolje postopati. Učenec slednjič bi se v šoli naučil vsak dan nekaj novega, posebno po upeljavi realij, bi ne mlatil „a b c“ in „enkrat eden je eden“, ampak bi se z veseljem poprijel stvari, kojih ni še videl, o katerih ni še slišal ter bi ne ostajal tako redno iz šole. Magistratu samemu bi pa bil prihranjen trud pisanja po oglasih: „Poduk je obligatoričen“, itd. In tako bi se dalo še mnogo navesti, kar bi nam kazalo, da moralčna zguba za matrijalno prav nič ne zaostaja. Pa kaj se hoče, naš magistrat ima za dobro in hvalevredno le to, kar izide iz njegove kolibe, to pa, kar pride od vlade, mu je vse piškavo.

Zunaj Proseške pripravljavnice imamo na Primorskem še pet drugih, tedaj vseh skupaj je šest; in sicer: tri slovenske (na Proseku, v Kobaridu in v Gorici), dve italijanski (v Teržiči in Rovinji) in eno hervatsko (v Kastvi). To je lep dobiček za Primorce. Pevsod je materinščina učni jezik, in razun nje se podučuje tudi nemščina kot predmet, stvar ki menda učitelju in učencem veliko preglavico dela; kajti premisliti je, da tu se v ljudskih šolah o nemščini nič ne sliši, za vstop v prvo leto izobraževališča v Kopru se pa že precejšnje znanje nemščine terja. Radi tega predmeta se je letos in lani po časnikih mnogo pisarilo, in zabavljalo, dokler ni nekedo v „Soči“ te zabavljače po rokah okercal. In prav je imel mož. Jaz ne vem, zakaj bi se ne smel Slovenec tudi nemščine učiti, kaj mora radi tega koj nemškutar postati! Gospoda, v nekaterih zadevah je treba človeku nekoliko bolj hladnokervno misliti. Vzemite ljudskemu učitelju znanje nemščine, ondi mu odrežete pot do vsega pedagogičnega izobraženja. Premislite, da mi Slovenci nimamo še nobene pedagogične knjige, in naše šolske knjige ne zadostujejo še učitelju, da bi se zamogel za svoj posel, za vse predmete dostojno izobraziti. Tedaj mora segati po nemških knjigah, ter iz njih zajemati. Kako bode pa to učinil, če nemščine

zmožen ni! Vpiti je lahko, a treba je vediti tudi pravi vzrok. Poleg tega pa so primorska učiteljišča tako osnovana, da pride kandidat iz njih slovensčine popolnoma zmožen, tedaj drugače kot pridejo kandidatje iz drugih učiteljišč po Slovenskem. Ker sem pa že tukaj, naj mi bode dovoljeno še moje malenkostno mnenje o zdajšnjih organizaciji primorskih učiteljišč iz reči.

Od neke strani se zaničevalnim očesom pogleduje na napravo tukajšnjih pripravjalnic. Terdi se, da se s tem že služečim učiteljem krivica godi, ker oni so morali prej vsaj spodnjo gimnazijo ali realko, in tudi večrazredno ljudsko šolo doveršiti, dočim ni zdajšnjim kandidatom treba drugega kot eno leto pripravjalnice narediti. No jaz pa mislim, da oni gospodje zlo slabo sodijo. Res je, da so morali oni prej spodnjo gimnazijo ali realko doveršiti, pa prašam, kako doveršiti, in kaki so bili ti učenjaki? Mladeniči so bili, ki so se iz tretje realke, ali četrte gimnazije pri vratih komaj izvlekli s kakim šibkim „mittelmässig“-om, ali pa še to ne, — mladeniči so bili, ki niso imeli za vstop v višje razrede srednjih šol ne volje ne moči, oni, ki niso imeli do uka najmanjšega veselja več, ki so se že vsega naveličali, katerim je bila povsod pot zaperta. Tukaj jim ni bilo drugega, kot vstopiti v preparandijo, pravi „refugium peccatorum“. In kaj so jim vse tiste latinske in realne šole, s katerimi se toliko ponaša, koristile? Prav malo, ali nič. Tam so se naučili k večjemu nekaj nemščine blebetati, so zgubljali čas z latinščino in gerščino, koja jim ni pozneje nikoli nič hasnila. In na zadnje so vstopili v preparandijo, ki je dolgo časa obstala, iz enega ali dveh let, kjer so še to malo, kar so iz gimnazije in realke prinesli, pozabili. Kako pa je zdaj vse drugače! Res je, da predštudije so majhne, samo ljudska šola in pripravjalnica, a kako je pa zdaj učiti. izobraževališče! Na kako vse drugej podlagi obstoji zdaj ono. Tukaj mislim, da se zamore kandidat v štirih letih za svoj posel dovolj izobraziti, če tudi ne zna nemščine tako spretno klepetati. Razun tega je pa čverst, na duhu zdrav mladenič, ki ima veselje do stanu, do uka in daljnega izobraženja, ki vidi svet z drugačnimi očmi, ki ima o učiteljstvu vse druge ideje, in koji ne verže vstopivši v službo, svoje knjige v kot rekoč: pojte z vsem hudičem! Pripoznati se pa mora tudi, da so nam prejšnja leta in posebno poznejša dajala neka čere izvrstno učiteljske moči. —

Keine regel ohne ausnahme!

Sicer pa: sine ira et studio!

Milan.

(Za več dopisov danes ni bilo prostora.)

Slovstvo.

(Magnetizem, električna, toplota in svetloba.) Filozofično-fizikalichen načert. Spisal Anton Urhas, stolni korar v Ljubljani. To je nova knjižica (brošura), ki o teh prirodnih silah postavlja čisto nove teze in principe, verlo zanimive, ki se od sedanjih, nahajajočih se po šolskih knjigah po vsem in bistveno razločujojo. Moj učenjaki in sploh pri inteligenciji vzbudila bode nova brošura ne malo senzacijo. Radovedni smo, kako se bodo učenjaki — strokovnjaki o novih tezah izrazili.

(Zbirko kranjskih šolskih postav in ukazov) je izdal „kranjscher Lehrerverein“ v Ljubljani, v slovenskem in nemškem jeziku. Cena je tej zbirki 1 gld. 50 kr. Dobiva se pri Kleinmayer-ju v Ljubljani.

(Iz najnovejšega kataloga c. kr. založnice šolskih knjig) na Dunaji moremo izmed tega, kar je za slovenske učitelje važno, samo to naznanjati, da na novo izišli „Navod k prvi in drugi računici“ 35 kr. stane, in da se knjižica „Nova avstrijska mera in vaga“ ne bode več tiskala.

Šolske novice in drobtine.

(Iz štajerskega deželnega šolskega sveta.) V seji 7. septembra s. je med drugim sklenilo, da se ljudska šola pri sv. Magdaleni v Mariboru v petrazrednico in šola na Vidmu v dvorazrednico razširi.

Statistične date o avstrijskem šolstvu l. 1875.) Vseh narodnih šol je bilo 15.166 (med temi 235 meščanskih šol). Po številu razredov je bilo: z 1 razredom 7907, s 2 razredoma 3410, s 3 razredi 2287, s 4 razredi 676, s 5 razredi 385, s 6 razredi 184, s 7 razredi 82. Po učnem jeziku 6864 nemških, 3820 českih, 1141 poljskih, 1008 rusinskih, 482 slovenskih (ne več! Ured.), 222 serbsko-hervatskih, 677 italijanskih, 13 ladinskih, 13 romanskih, 4 madjarskih in 921 z mešanim učenim jezikom. (Med temi 192 slovensko-nemških.*) Vsega učiteljstva je bilo 31.916. Od leta 1871. s. je učiteljstvo n. pr. na Štajerskem najbolj pomnožilo, na Kranjskem pa in v Bukovini najbolj skerbilo. Poprek imajo učitelji po Avstrijskem take-le plače: Dolenje-Avstrijsko 717 gld., Gorenje-Avstrijsko 612 gld., Salcburško 479 gld., Štajersko 468 gld., Koroško 452 gld., Kranjsko 368 gld., Terst z okolico 619 gld., Goriško 381 gld., Istrija 369 gld., Tirolsko 167 gld., Predarelsko 257 gld., Česko 290 gld., Moravsko 541 gld., Šezija 465 gld., Galicija 270 gld., Bukovina 377 gld., Dalmacija 366 gld. Šolo obiskajočih otrok je bilo 2.134.683. Na 100 za šolo ugodnih pripada na Predarelskem 96, (to je najboljšo šolsko obiskovanje), v Bukovini 15, (to je najslabše na Avstrijskem). Na Štajerskem je bilo obiskajočih 71%, na Kranjskem 64%, na Koroškem 71%, na Goriškem 51% in v Istri 42%.

(Opozoriti si dovoljujemo na denašnjo prilogo g. Knapeka v Znojmu (Znaim), ki je založil risanke (po 2½ kr.) tudi s slovensk. napisi.

Razpisi učiteljskih služeb po Slovenskem.

Na Štajerskem: Na privatni šoli v Terbovljah služba učiteljice s 600 in stan. do 15. oktobra na predstojništvo rudnika. Služba podučitelja alj podučiteljice na Vidmu (2razr.) s 440 (330) in stan. do 18. oktobra na kr. š. svet.

Na Kranjskem: Učiteljska služba v Ribnici (4razr.) s 400 gld. in stan. do 25. okt. na kr. š. svet. Nadučiteljska služba v Št. Vidu pri Zatičini s 550 in stan. do 26. oktobra na kr. š. svet. Učiteljski službi v Št. Jerneji (3razr.) s 400 gld. in v Št. Rupertu (2razr.) s 400 gld. do 21. okt. na kr. š. svet.

Premembe pri učiteljstvu po Slovenskem.

Na Štajerskem: G. Zadnik (uč. kand. ljublj.), podučitelj na Vranskem. G. Al. Vavroh (iz Petrinje na Herv.), učitelj na vadnici v Mariboru. Gospodična Hedvika Šarc (iz Vipave), podučiteljica na Bizeljskem.

*) Vladni može imenujejo vsako šolo slovensko-nemško, v kateri se le nekoliko n. pr. abc nemški uči. Ured.

Na Kranjskem: Iz Postojne gre g. Ludovik Hribar v Jedlersee pri Dunaji; g. Pavel Kavčič iz Mengša v Postojno. Sprašani učit. kandidatje so umeščeni gg.: Matija Hiti v Budanje, Leopold Punčuh v Košano, Henrik Thuma v Postojno, France Gross v Kamno Gorico, Janez Kermavnar in Adalbert Ribnikar v Šmartno pri Litiji, France Spintre v Kerško, Teodor Valenta v Dolino, gne.: Marija Malec v Šmartno pri Litiji, Matija Klemenčič v Višnjugoro, Pavline pl. Renzenberg v Leskovec, Johana Cvek k D. M. v Polju pri Ljublj., g. Levec, učitelj v Borovnici, g. Škerbinec Janko, nadučitelj v Višnji gori; g. Lah (iz Ribnice), učitelj v Postojni, g. Javoršek Ant. (iz Mirne peči), nadučitelj v Mengšu, gospodična Gonsé, učiteljica v Mengšu.

Na Koroškem: G. Ivan Čavko (učit. kand.), podučitelj v Bistrici v Rožni dolini; g. Fr. Krištof (uč. kand.), zač. učitelj v Lipi nad Verbo.

Na Primorskem: Gospodična F. Arko (ljubl. uč. kand.), podučiteljica na dekliški šoli v Terstu.

Služba podučitelja oziroma podučiteljice

na narodnej dvorazrednej šoli v Vidmu na spodnjem Štajerskem z dohodki IV. razreda in prostim stanovanjem se razpisuje, in g. prosilci ali prosilke naj prošnje do 18. oktobra 1876 krajnemu šolskemu svetu v Vidmu pošljejo.

Okrajni šolski svet v Brežicah 21. septembra 1876.

Pervosednik: **Posek.**

 Dobivajo se tudi dobre instrukcije na Vidmu in Krškem.

Pri

Karol Gerold-ovem sinu

na Dunaji (Barbaragasse 2)

in pri vseh bukvarjih dobiva se poslovenjena
Decker-jeva

FIZIKA IN KEMIJA.

Cena 70 kr.

Namenjena je ljudskim in meščanskim šolam, priporočuje se učiteljem in učencem. V nemškem originalu, ki je že 5. natis doživel, odobrena je od slavne vlade že davno, a tudi odobrenja slovenskega prevoda se v kratkem pričakuje.

2—3

Štev. 277.

Učiteljski službi

na novo osnovanih enorazrednih ljudskih šolah pri sv. Antonu na Pohorji in v Pernicah z dohodki III. razreda in prostim stanovanjem se razpisujete.

Prosilci, zmožni nemškega in slovenskega jezika v govoru in pisavi, imajo svoje dostojne dokumentirane prošnje potem predstavljene okrajne šolske gosposke najdalje do 1. oktobra t. l. vposlati dotičnemu krajnemu šolskemu svetu.

Okrajni šolski svet v Marenbergu,
dné 16. avgusta 1876.

3—3

Pervosednik: Strobach.

V Pragi v založbi Felkl-*na* in sina (Celetna ulica, št. 30) so izišle po priporočilu „Učiteljskega društva za slovenski Štajer“:

11—12

Nove risanke

s slovenskimi napisi in s prav dobrim, debelim papirjem.

Perva, druga in tretja risanka so pikčaste, četrta ima čisti papir. V 1. risanki so pike 1 cm., v 2.—2 cm., v 3.—4 cm. narazen.

100 kosov velja 4 gld. 50 kr.; posamezni sešitki (s 6 listi) so po 6 kr.

Za slovenske šole jih ima pa v zalogi

Janez Giontini in **Fr. Dubois**

v Ljubljani, v Ljutomeru.

Zlasti opozorujemo slavne okrajne šolske svete, p. n. gosposde šolske ravnatelje in učitelje na naše, izverstue po najnovejših zemljepisnih znanostih uredjene zemljiske krogle (globe), luno- in planetostroje najnižjih cen v slovenskem, hervatskem in serbskem jeziku. Visoko naučno ministerstvo jih je o svojem času kot edino za šolo pripravne priporočilo.

Vzori (obrazci) se na zahtevanje zastonj in franko pošiljajo.

Felkl in sina

tergovina s papirjem v Pragi.

razstava na Svetovna Dunaji, 1873. Priznalna diploma. 1873. Založena dela.

Založba

Karol Winkler-ja,

bukvarja v Bernu,
Ferdinandove ulice
št. 3.

razstava na Dunaji, 1873. Priznalna diploma. 1873. predlaže. in pisanske

V založbi podpisane knjigotržnice so prišle vsled izražene želje mnogih gospodov šolskih predstojnikov in učiteljev že v nemškem in českem jeziku popred izdane načertane pisanke zdaj tudi s slovenskimi napisi na svitlo, in sicer:

- Št. 1. Pisanka za nemško lepomisje (9 verst, široko dvojnato načertanih.)
- Št. 2. Pisana za slovensko lepomisje (8 verst, široko dvojnato načertanih.)
- Št. 3. Pisana za slovensko pravomisje (12 verst, ozko dvojnato načertanih; visoka oblika v četverki.)
- Št. 4. Pisanka za nemško pravomisje (14 verst, ozko dvojnato načertanih; visoka četverka.)
- Št. 5. Pisanka za pravomisje in spisje (14 verst, s prostimi črtami; visoka četverka.)
- Št. 6. Računska pisanka (kvadrati, visoka četverka.)

Navedene pisanke, ki so narejene iz dobro limanega papirja, so vpeljane v nemškem in českem jeziku v mnogih šolah in zadostujejo v vsakem obziru ukazom slavnih gospodsk, in podpisana knjigotržnica je pripravljena, željam p. n. gospodov kupovalcev v vsakem obziru vstrezati.

Cena pisank je za eno rizmo = 240 kosov 2 glđ. 80 kr. av. v. netto v gotovem denarji, in posamezne številke se tudi na dalje na ogled pošiljajo.

Tudi je v podpisani zalogi na svitlo prišlo:

Prvi nauk v lepo- in hitropisji. Nemško sestavil in pisal Jožef Pokorny, poslovenil Anton Lésar. Sešitek 1.—12. à 2 kr. pr. Riess 4 fl. 80 kr. netto 3 fl. 15 kr. Karteln zu Prüfungsschriften mit blauen Linien und Randverzierung in 4° a. Briefpapier à 1 kr., 100 St. 75 kr. n. Lésar Ant., Liturgika ali sveti obredi pri vnanji službi božji. Za gimnazialno, realno, in sploh odraslo mladost. 1863. 1 fl.

Naročila naj se franko pošiljajo na

Karol Winkler-jevo

založnico in prodajalnico knjig v Bernu (Brünn)
Ferdinandove ulice št. 3.